

13.00.01 - Педагогика назарияси. Педагогик таълимотлар тарихи ихтисослиги бўйича таянч докторантура (PhD) га кириш синовлари саволлари

1. Ўқитувчилик касбининг жамиятда тутган ўрни. Педагогика фани ва умумий педагогик жараённинг назарий асослари.
2. Дидактика (таълим назарияси): таълим жараёни, қонуниятлари, тамойиллари, мазмуни, таълим методлари ва воситалари, таълимни ташкил этиш шакллари, таълим олганликни ташхис этиш.
3. Тарбия назарияси: тарбия жараёни, қонуниятлари, тамойиллари, тарбиянинг умумий методлари, тарбия турлари: мақсади ва вазифалари, мазмуни ва моҳияти, шакл, метод ва воситалари.
4. Таълим муассасасини бошқариш: Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида»ги Қонуни, таълим соҳасида давлат сиёсатининг асосий тамойиллари, таълим тизими ва турлари, таълим муассасаси менежменти, таълимни бошқариш тамойиллари, таълимнинг ички бошқаруви.
5. Коррекцион педагогика асослари: коррекцион педагогиканинг шаклланиши ва ривожланиши, коррекцион педагогиканинг соҳалари.
6. Демократик жамиятда педагогик касби. Ўқитувчи шахсига қўйилган талаблар.
7. Педагогика ижтимоий фан сифатида. Педагогиканинг асосий категория ва тушунчалари. Педагогик фанларнинг тузилиши.
8. Шахс ҳақида тушунча. Шахс ривожланиши. Шахс ривожланишининг омиллари. Бола шахси тарбия объекти ва субъекти сифатида. Шахс фаоллиги.
9. Педагогик жараённинг моҳияти. Педагогик жараён яхлит ҳодиса сифатида. Ягона педагогик жараённи яратиш мантиғи ва шароитлари.
10. Таълим жараёни моҳияти. Ўрганиш билиш фаоллиги шакли сифатида. Ўқитиш ва ўрганиш жараёнлари тавсифи, ўқув жараёнида уларнинг ўзаро боғлиқлиги.
11. Шарқ ва Ғарб мутафаккирларининг гносеологик ғоялари таълим жараёни асоси сифатида.
12. Ўқувчиларнинг билиш фаолияти ва унинг тузилиши. Таълим тамойиллари ва қонуниятлари.
13. Илмий-техник жараён ва таълим мазмуни. Таълим мазмунини ташкил этиш концепцияси.
14. Таълим методлари ва усуллари тушунчалари. Замонавий дидактикада таълим методлари таснифига турлича ёндашувлар.
15. Шарқ мутафаккирлари таълим методлари ҳақида. Таълим методлари самарадорлигини ошириш йўллари.
16. Таълим турлари. Таълимни ташкил қилиш шакллари ҳақида тушунча. Таълимни ташкил қилишнинг анъанавий синф-дарс шакли.
17. Дарс турлари ва тузилиши. Таълимни ташкил қилишнинг ноанъанавий шакллари: ўқув диалоги, мунозара, дидактик ўйинлар, тренинг ва бошқ.
18. Таълим олганликни ташхис этишнинг моҳияти. Ўқув жараёнида назорат ва ҳисобга олиш функциялари. Таълим олганликни натижаларини текшириш ва баҳолаш тамойиллари.
19. Ўқув фаолияти натижаларини ҳисобга олиш турлари, шакллари ва методлари. Билим, кўникма ва малакаларни баҳолаш мезонлари.
20. Тарбия жараённинг моҳияти ва аҳамияти. Тарбия жараённинг тизими ва тузилиши ҳамда унинг қонуниятлари. Тарбия тамойиллари.
21. Жамоа тушунчаси. Болалар жамоасининг шакллантиришнинг моҳияти ва ташкилий асослари. Болалар жамоасининг ривожланиш даражаси ва босқичлари. Болалар жамоаси ривожининг асосий шарт-шароитлари.

22. Педагогик рағбатлантириш методлари ва хулқ-атворни тузатиш. Тарбияда назорат, ўз-ўзини баҳолаш ва ўз-ўзини назорат қилиш методлари.
23. Мустақил фикрлаш, илмий дунёқараш ва миллий ғояни шакллантириш ўқув-тарбия жараёнининг таркибий қисмлари.
24. Ақлий тарбия. Ақлий тарбиянинг мақсади ва мазмуни. Билим, кўникма ва малакаларни шакллантириш – ақлий тарбиянинг асоси.
25. Фуқаролик тарбиясининг мақсад ва вазифалари. Фуқаролик тарбияси функциялари. Ўқувчиларга фуқаролик тарбиясини бериш жараёнида Давлат рамзлари (Мадҳия, Герб, Байроқ)дан фойдаланиш.
26. Ҳуқуқий тарбия. Ёш авлоднинг ҳуқуқий маданияти ва онгини шакллантириш – фуқаролик тарбиясининг таркибий қисми.
27. Меҳнат тарбияси мақсад ва вазифалари. Шарқ мутафаккирлари меҳнат тарбияси ҳақида. Иқтисодий тарбия меҳнат тарбиясининг таркибий қисми сифатида.
28. Ахлоқ ижтимоий онг, таъсир этиш, ва тарбия шакли сифатида. Шарқ мутафаккирларининг ахлоқий қарашлари. Ахлоқий тарбиянинг моҳияти ва мазмуни. Оилавий ҳаётга ахлоқий тайёргарлик.
29. Эстетик тарбиянинг мақсад ва вазифалари. Эстетик тарбиянинг мазмуни, шакл ва методлари.
30. Экологик тарбиянинг моҳияти ва мазмуни. Экологик тарбиянинг шакл ва методлари. Ўқувчиларда экологик тарбияни шакллантириш.
31. Жисмоний тарбиянинг мақсад ва вазифалари. Жисмоний тарбиянинг мазмуни, шакл ва методлари.
32. Шарқ мутафаккирлари оилавий тарбия ҳақида. Ўқувчиларнинг ўқув фаолиятида оиланинг ғамхўрлиги. Оилавий тарбия қоидалари.
33. Таълим муассасаси менежменти ҳақида умумий тушунча. Таълим-тарбия жараёнини ташкил этиш ва унинг мазмуни.
34. Энг қадимги ёдгорликларда инсон тарбиясига оид фикрлар. Қадимги даврларда тарбия ва унинг кишиларнинг меҳнат фаолияти билан боғлиқлиги.
35. Ибтидоий одамлар ҳаётида тарбиянинг ўзига хос хусусиятлари.
36. Қадимги давлатлар: Суғдиёна, Бактрия ва Хоразмда таълим-тарбиянинг ривожланиши.
37. «Авесто» - энг қадимги маърифий ёдгорлик намунаси.
38. Ўрхун-Энасой обидалари, уларнинг маърифий аҳамияти.
39. Моварауннаҳрда мустақил давлатларнинг ташкил топиши ва таълим-тарбия тараққиёти.
40. Араб мусулмон олами Уйғониш даври ва унинг ўзига хосликлари. Уйғониш даври мутафаккирлари асарларида таълим-тарбия масалаларининг акс этиши.
41. Мусо ал Хоразмийнинг фанлар ривожига қўшган ҳиссаси.
42. Абу Али ибн Сино ва унинг таълим-тарбияга оид фикрлари.
43. Абу Наср Форобий асарларида педагогик масалаларнинг ёритилиши.
44. Абу Райҳон Берунийнинг таълим-тарбияга доир қарашлари ва уларнинг аҳамияти.
45. Юсуф Хос Хожиб ва унинг «Қутадғу билиг» асари.
46. XIV-XV асрларда Моварауннаҳрда таълим-тарбия ва педагогик фикрлар. Ижтимоий ҳаётнинг тарбия, таълим ва педагогик фикр тараққиётига таъсири.
47. Моварауннаҳрда Амир Темурнинг марказлашган давлатининг пайдо бўлиши ва унинг илм-маърифатнинг тараққий этишидаги роли.
48. Мактаб ва мадрасалардаги таълим-тарбиянинг ўзига хос хусусиятлари. Табиий фанларни ўқитишнинг ривожланиши.
49. Мирзо Улуғбекнинг илм-маърифат соҳасидаги хизматлари ва унинг даврида таълим-тарбия тизими.

50. Алишер Навоийнинг таълимий-ахлоқий мероси. Навоийнинг «Ҳайрат-ул аброр» «Маҳбуб ул-қулуб» асарларида таълим-тарбия масалаларининг ёритилиши.
51. Жалолоддин Давонийнинг маърифий-ахлоқий қарашлари. «Ахлоқи Жалолий» асарининг педагогик фикрлар тараққиётида туган ўрни.
52. Ҳусайн Воиз Кошифийнинг ахлоқий қарашлари.
53. XVII-XVIII асрлар, XIX асрнинг биринчи ярмида Бухоро, Қўқон ва Хива хонликларида илм-фан тараққиёти.
54. Мадрасаларда «Қуръон», «Тафсир», «Одоб-ас-солиҳин», «Кимёи саодат», «Ҳадис», «Шамойил-ул-наби», «Ҳикмат ул-айн»ларнинг ўрганилиши.
55. Қўқон ва бошқа хонликларда отиноилар мактаблари. Жаҳон Отин Увайсий ва унинг қизлар мактаби.
56. Туркистон ўлкасида ислом диний-тарбиявий муассасаларнинг анъанавий тизими.
57. Туркистонда чоризм мактаб сиёсатининг бошланиши. Туркистонда жадидчилик ҳаракати, янги усул мактабларининг пайдо булиши.
58. И. Гаспирали фаолияти. Мунаввар Қори, Авлоний, Шакурӣ, Бехбудийларнинг янги усул мактабларини ташкил этиш борасидаги фаолияти.
59. Абдулла Авлонийнинг «Туркий гулистон ёхуд ахлоқ» асарида таълим-тарбия тизими.
60. Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий, Фитрат фаолияти ва илмий педагогик меъроси.
61. Ўзбекистонда 1917-1924 йилларда мактаб ва маориф.
62. Туркистонда миллий давлат чегараланиши ўтказилганидан сўнг халқ таълими ва педагогик фикр (1924-1941).
63. Иккинчи жаҳон уруши ва ундан кейинги йилларда Ўзбекистонда халқ маорифи ва педагогика тараққиёти.
64. Ўзбекистон Республикасининг мустақиллиги эълон қилиниши ва таълим тизимидаги ислохотлар. Мустақиллик йилларида педагогик тадқиқотларнинг асосий йўналишлари.
65. Қадимги Юнонистон ва Рим давлатларида таълим-тарбия.
66. Қадимги Шарқ давлатларида педагогик фикрларнинг пайдо бўлиши.
67. Ижтимоий педагогика ижтимоий зарурият сифатида. Унинг асосий муаммолари. Ижтимоий педагогиканинг мақсади, вазифалари, объекти ва предмети.
68. Ижтимоий педагогика асослари. Боланинг социумда ривожланиши. Шахснинг ижтимоийлашуви.
69. Одоб-ахлоқ ҳаётӣ меъёрлар сифатида. Ижтимоий педагогикада “меъёрдан оғиш” тушунчаси. Ижтимоий педагогик жараён.
70. Ижтимоий педагог ва унинг касбий фаолияти. Ижтимоий педагог таълим тизимида. Ижтимоий педагогнинг болалар ва ўсмирлар орасидаги реабилитацион хизмати модели ва механизми.
71. Ижтимоий педагог фаолияти методикаси ва технологияси. Ҳозирги вақтда ижтимоий педагогика ва педагогик социология фанига зарурият ва унинг аҳамияти.
72. Раҳмдиллик ва хайр-саҳоват ижтимоий-педагогик фаолиятнинг маданий-тарихий анъанаси сифатида.
73. Ўзбекистонда хайр-саҳоватнинг ривожланиш босқичлари. Ўзбекистонда “ижтимоий педагог” касбининг пайдо бўлиши.
74. XIV–XV асрларда ижтимоий-педагогик ғояларнинг ривожланиши.
75. XVI–XIX асрларда ижтимоий-педагогик фаолият.
76. XX асрнинг 20 йилларида ижтимоий-педагогик ғоялар ва педагогик фаолиятнинг тубдан янгиланиши.
77. Ўрта асрларда Ўрта Осиё қомусий олимларининг ижтимоий-педагогик ғоялари.
78. XVIII–XIX аср маърифатпарварларининг ижтимоий-педагогик қарашлари.

79. XX аср бошларида ижтимоий-педагогик фаолият.
80. Ўзбек халқ педагогикасида таълим-тарбия масаласининг ижтимоий характери.
81. Ўзбек этнографиясида мукамал инсон модели. Ислом – монотеистик дин.
Ҳадисларда ижтимоий-педагогик фикрларнинг ёритилиши.
82. Ижтимоий педагог касбий фаолият субъекти сифатида: шахсий тавсиф ва касбий билимдонлик. Ижтимоий педагогнинг касбий фаолияти соҳалари.
83. “Тамойил” ва “қоида” тушунчаси. Табиат билан уйғунлик тамойили. Маданият билан уйғунлик тамойили. Инсонпарварлик тамойили.
84. Педагогика ва ижтимоий педагогика категориялари. Ижтимоий-педагогик фаолият. Ижтимоий таълим. Тарбия ва ижтимоий тарбия.
85. Ижтимоийлашувга таъсир этувчи омиллар. Ташқи ва ички омиллар. Микро, мезо ва макро омиллар.
86. Ижтимоий - педагогик технология тушунчаси ва унинг моҳияти. Назарий, амалий ва тадқиқотчилик ижтимоий - педагогик технологиялар.
87. Ижтимоий педагогнинг амалий фаолияти ва технологияларнинг ўзаро алоқалари.
88. Ижтимоий - педагогик технологиялар таснифи. Таснифнинг асослари ва мезонлари. Умумий ва хусусий ижтимоий - педагогик технологиялар.
89. Диагностик, диагностик-прогностик, эксперт-баҳолаш ижтимоий - педагогик технологиялар. Босқичлилик - ижтимоий - педагогик технология структураси ва уни амалга ошириш жараёнининг асосий хусусияти сифатида.
90. Ижтимоий - педагогик технологияни танлаш жамиятнинг ижтимоий буюртмаси. Таълим муассасасининг йўналиши, ижтимоий-педагогик вазифалар билан боғлиқлиги. Ижтимоий-педагогик ташҳис, истиқболлаш, режалаштириш, бошқариш ва баҳолаш.
91. Таълим муассасида ижтимоий - педагогик ишни ташкил этиш. Таълим муассасаси ижтимоий - педагогик хизматининг болани ижтимоийлаштириш (социализация), уни тарбиялаш, соғломлаштириш, ҳимоялаш, ўз -ўзини реализациялашни ривожлантира бошлаш муаммоларига йўналтирилганлиги.
92. Ижтимоий педагогнинг касбий мақоми янги ижтимоий – иқтисодий, ҳуқуқий ва психологик омиллар билан белгиланганлиги.
93. Таълим муассасида ижтимоий педагог фаолиятининг бошқарув, тарбиявий ва ташкилий жиҳатлари. Таълим муассасаси, оила ва ижтимоий муҳит билан ишлаш ижтимоий педагог фаолиятининг асосий йўналишлари.
94. Ижтимоий педагогнинг касбий фаолияти воситалари унинг ташҳис, бошқарув ва мувофиқлаштириш ишлари билан белгиланганлиги. Дастлабки танишиш – билиш вазифалари.
95. Ижтимоий-педагогик ишнинг асосий методлари: лойиҳалаш, режалаштириш, моделлаштириш, дастурлаш. Ташҳис ва истиқболлаш воситалари, сўровномалар, кузатув ва таҳлил ҳужжатлари бланкалари.
96. Оила – ижтимоийлаштиришнинг бош институти. Оилада номақбуллик кўрсаткичлари ва бола тарбиясига салбий таъсири. Бола – ижтимоий педагогнинг сабъ-ҳаракатлари маркази.
97. Оила тушунчаси. Oilанинг вазифалари: жамиятга муносабати бўйича oilанинг вазифалари; одамларга муносабати бўйича oilанинг вазифалари.
98. Oilанинг тарихий турлари. Ҳозирги вақтда oilаларнинг хилма-хил шакллари. Ўзаро муносабатлар характери бўйича oilаларнинг турлари.
99. Замонавий oilаларнинг ўзига хосликлари. Замонавий oilалар ривожининг ижтимоий хусусиятлари. Замонавий oilалар ривожининг психологик хусусиятлари.
100. Замонавий oilалар ривожининг педагогик хусусиятлари. Оила тарбияси яхлит тизим сифатида.

101. Оилада ахлоқий тарбия. Оилада болаларни эстетик руҳда тарбиялаш.
102. Оилада жисмоний тарбияни йўлга қўйиш. Оиланинг болаларнинг иқтисодий саводхонлигини оширишдаги ўрни.
103. Оилада болаларни тарбиялаш методлари. Ота-оналарнинг тарбия методларини танлаш ва қўллаш шарт-шароитлари.
104. Оилада болалани тарбиялаш шакллари. Оилада болаларни тарбиялаш воситалари.
105. Халқ педагогикаси фанининг мақсади, вазифалари, мазмуни, халқ педагогикасининг дидактик имкониятларини ўқув-тарбиявий жараёнга тадбиқ этиш.
106. Халқ педагогикасида оила ва оилавий тарбиянинг акс этиши, халқ педагогикасида ёшларни тарбиялашнинг метод, усул ва воситалари.
107. Халқ педагогикасида миллий урф-одатлар, анъаналар, удумлар, маросимларнинг тарбия воситаси сифатидаги ўрни.
108. Халқ педагогикасида диний таълимотлар, халқ педагогикасида халқ амалий санъати ва маданиятининг ўрни.
109. Халқ педагогикасининг тарбиявий аҳамияти. Халқ педагогикасида бола - таълим ва тарбия объекти ва субъекти сифатида.
110. Халқ педагогикасида тушунтириш, намуна кўрсатиш, огоҳлантириш, илтимос қилиш, қойиш ва бошқа бир қатор тарбиялаш методларининг мавжудлиги ва улардан ёшларни тарбиялашда фойдаланиш йўллари.
111. Жаҳон мамлакатларида таълимни интеграциялаштириш ва касбга йўналтириш масалалари.
112. Германияда ва Франция таълим-тарбия жараёнларининг ўзига хос хусусиятлари.
113. Англия ва Япония таълим тизими.
114. Корея, Хитой ва Ҳиндистонда таълим-тарбия жараёнлари.
115. АҚШ ва Ўзбекистон таълим тизимининг қиёсий таҳлили.
116. Россия ва Ўзбекистонда педагогика фани таракқиётидаги ўзига хосликлар: умумийлик ва тафовут.
117. Тарбиявий иш методикаси фанининг мақсад ва вазифалари. Тарбиявий иш методикаси фанининг бошқа фанлар билан алоқаси. Тарбиявий иш методикаси фанининг илмий-тадқиқот методлари.
118. Тарбия тушунчаси. Тарбия – умуминсоний қадрият сифатида. Тарбия парадигмалари. Тарбия жараёнида бола шахси.
119. Инсонпарварлик тарбияси: мазмун ва моҳияти. Инсонпарварлик тарбияси қонуниятлари ва тамойиллари. Инсонпарварлик тарбияси метод ва технологиялари.
120. Тарбиявий иш: таркиби ва тузилиши. Ижтимоий йўналтирилган тарбиявий иш.
121. Гуруҳ (синф) раҳбари ва унинг фаолияти мазмуни. Гуруҳ (синф) раҳбарининг вазифалари, ҳуқуқ ва мажбуриятлари. Гуруҳ (синф) раҳбарининг ўқувчилар билан олиб борадиган иш шакллари.
122. Тарбиявий ишлар самарадорлигини аниқлаш мезонлари. Тарбиявий ишлар самарадорлигини аниқлаш методикаси. Ташхислаш натижаларини қайд этиш.
123. Педагогик технология фан сифатида. Педагогик технологиянинг асосий категориялари. Педагогик технологиянинг методологик асослари.
124. “Технология” тушунчаси. “Педагогик технология” тушунчасининг пайдо бўлиши. Педагогик технологиянинг тарихий ривожланиш даврлари.

125. Ўқувчи шахси таълим жараёнининг объекти ва субъекти сифатида. Шахс қиёфасининг тузилиши ва унинг тўрт даражаси: темперамент, психик жараёнларнинг ўзига хослиги, тажриба ва шахс йўналганлиги.
126. Педагогик технологиянинг даражалари: технологик, умумийпедагогик (умумийдидактик), хусусийметодик (фанга оид), локал (модулли).
127. Педагогик технологияларнинг тузилиши: концептуал асос, мазмунли қисм, просессуал қисм – технологик жараён.
128. Педагогик технологияларга қўйиладиган талаблар: тизимлилик, бошқарувли, самарадорлик, ишлаб чиқариш.
129. Педагогик технологиянинг назарий асослари: моддий ва идеал, диалектик ва идеал, илмий ва диний, инсонпарвар ва инсонпарварликка қарши, прагматик ва экзистенциал, эркин тарбия назарияси ва бошқалар.
130. Педагогик жараён тизим сифатида. Педагогик технология тизимли ёндашув сифатида. Таълим технологияларининг таркибий қисми.
131. Анъанавий таълим тамойиллари. Анъанавий таълим мазмуни ва методикасининг ўзига хосликлари. Таълимнинг анъанавий шаклларининг ижобий ва салбий томонлари.
132. Тўлиқ ўзлаштириш технологияси ва М.В.Кларин материали бўйича тўлиқ ўзлаштириш методикаси.
133. Тарбия концепцияси. Френе мактабидаги таълим технологияси.
134. Ўйин технологиялари ва уларнинг ўзига хосликлари. Ўргатувчи, назорат қилувчи, тарбиявий, ривожлантирувчи, фанга оид, ролли, ишбоп ва бошқалар.
135. Муаммоли таълим ва унинг ўзига хосликлари: муаммоли вазиятларни яратиш, фаол билиш фаолияти, мураккаб масалаларин мустақил излаш ва ҳал этиш ва бошқалар.
136. Табақалаштирилган даражадаги технология: индивидуал ўзига хосликлари, ёши, қизиқишлари, ақлий ривожланиш даражаси, соғломлик даражаси ва бошқалар.
137. Индивидуал таълим технологияси: таълим ҳар бир ўқувчининг қобилиятлари билан боғлиқликда олиб бориш.
138. Л.В.Занковнинг ривожлантирувчи таълим технологияси ва унинг назарий билимларнинг ҳал қилувчилик роли тамойили.
139. Д.Б.Элконина ва В.В.Давыдовларнинг ривожлантирувчи таълим технологияси ва уларнинг машғулотлардаги ўқувчиларнинг мақсадга йўналтирилган фаол ўқув фаолияти тамойили.
140. Инсонпарварлик педагогикаси. Тарбия санъати ва технологияси. Яхлит ёндашув. Тарбиявий иш.
141. Педагогик маҳорат, унинг ўқитувчи фаолиятида тугган ўрни. Педагогик фикр тарихи ва мактаб амалиётида ўқитувчи маҳорати.
142. Ўқитувчи фаолиятида педагогик қобилият. Ўқитувчининг коммуникатив қобилияти.
143. Ўқитувчи фаолиятида мулоқот маданияти ва психологияси. Мулоқотни ташкил этишда умуминсоний кадрларнинг устиворлиги. Ўқитувчи ва ўқувчи ўртасидаги мулоқот.
144. Педагогик назокат ва одоб-ахлоқ. Педагогик низолар ва уларни бартараф этиш технологияси.
145. Педагогик техника ҳақида тушунча педагогик техникани шакллантириш услублари. Нутқ техникаси ва маданияти.
146. Ўқитувчининг таълим жараёнидаги маҳорати. Ўқитувчининг тарбиячи сифатидаги маҳорати.
147. Ўқитувчи меҳнатини илмий асосда ташкил этиш. Ўз-ўзини тарбиялаш ва ўз устида ишлаш. Шахсий педагогик тажрибани тўплаш тизими.

148. Ўқитувчининг умумий маданий савияси ва қобилияти. Ўқитувчилик фаолиятининг тизими, касбий маҳорати ҳақида тушунча.
149. Ўқитувчи фаолиятининг асосий йўналишлари. Педагогик билимлар. Педагогик заковат. Педагогик қобилият. Педагогик техника.
150. Қобилиятнинг психологик-педагогик тавсифи. Педагогик қобилиятнинг асосий турлари. Эмпатия ва перцептив қобилиятлар. Дидактик, ташкилотчилик, конструктив, коммуникатив, билиш ва англаш қобилиятлари.

Педагогика кафедраси мудири

Д.Э.Тоштемиров